

Tractatus De// Beneficiis// Amplissimus,// Et Doctissimus

Garcia, Nicolaus

Coloniae Allobrogvm, 1618

Cap. 16. An Beneficiis debitis certis personis, seu certo generi
personarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98550](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98550)

fiat verba civilia, id reuera est contra dict. decisionem Tirafonen. & distinctionem à nobis factam, & sic non placet. Item considerandum erit, aut, quid fuerit obseruatum, l. si de interpretatione. ff. de legibus, cap. cum dilectus. de consuetudine, & quod fuit dictum in dict. decis. Tirafonen. nec non an cæteris paribus concurrat alius de familia, & genere testatoris, qui sit legitimus, ac filius patris legitimi, nam tunc illum præferendum fore indubitatum erit inquit, quod placet, ita vt in pari gradu legitimus sit præferendus, & præsentandus cum Azeu. dicto cons. vigesimo quarto numero, 36. Et quod in dubio, quando non bene constat, quod fundator capellania voluerit excludere, etiam descendentes legitimos ex patribus spuris, erit ad fauorem illorum interpretandum, tum quia de iure communi sunt habiles, & idonei ad quacunque beneficia, dignitates, & honores, &c. Tum quia in huiusmodi filiis, & patribus eorum spuris, bene cadit affectio naturalis, &c.

Tandem circa materiam huius cap. videnda sunt d. sup. 4. p. 6. 3. 12. modo.

CAP. XVI.

An beneficia sint conferenda digniori, an satis sit digno conferre.

S V M M A R I A.

Duo sunt dubia. Primum, an eligens dignum ad beneficium omisso digniori, peccet mortaliter. Secundum, an teneatur illi ad restitutionem, num. 1.

In primo est communis sententia Theologorum promouentem, eligentem, seu presentantem dignum omisso notabiliter digniori, peccare mortaliter, licet promissio sit valida, numero 2. Et probatur ex iuribus, & auctoritatibus adductis, numero 3. & Concil. Trident. adducto, nu. 4. & confirmatur ex electionibus à Deo factis, numero 5. Secundo probatur, quia violatur iustitia distributiva, ex quo beneficia sunt etiam bona communia, & præmia meritorum, & committitur peccatum acceptionis personarum, &c. numero 6. Violatur etiam secundum aliquos iustitia commutativa, &c. num. 7.

In beneficiis sine cura, licet præteritis dignioribus contra iustitiam distributivam delinquatur, non tamen committitur peccatum mortale, &c. secundum Sorum, quem alij sequuntur, n. 8. Sed merito reprehenditur per alios, numero 9. & à fortiori sententia Pedræ, num. 10.

Contraria sententia, nempe non esse peccatum mortale digniorem dimittere, sed sufficere dignum, & idoneum eligere, seu presentare, ponitur n. 11. quæ fundatur à n. 12. & seqq.

Tertia sententia, quod prima vera sit in Episcopatibus, de beneficiis curatis, ex Conc. Trident. Secunda procedat in beneficiis sine cura, n. 16. Quæ placet, & est intelligenda, nisi aliqua lege, vel constitutione particulari, aut iuramento aliud cautum sit in beneficiis simplicibus, n. 17. & maxime procedit in parois, non solum laicis, sed etiam Ecclesiasticis, n. 18. & in parois laicis videtur sufficere dignum presentare, etiam ad curam, n. 19.

Ad iura, & auctoritates adductas pro prima sententia

respondetur, n. 20. 21. 22. & ad confirmationem, n. 23. & seqq.

Ad secundum respondetur, beneficia non esse bona communia, & præmia meritorum, & sic non violari iustitiam distributivam, n. 24. Nec violari iustitiam commutativam, eligendo ministros idoneos prætermisiss dignioribus, &c. n. 25.

In 2. dubio, an eligens dignum prætermisso digniori, teneatur illi ad restitutionem, prima sententia est non teneri, numero 26. quæ fundatur, à numero 27. & seqq.

Contraria sententia, nempe quod teneatur illi ad restitutionem, ponitur n. 30. quæ fundatur à n. 31. & seqq. & clarius procedit in beneficiis, quæ per examen & oppositionem conferuntur, & ubi ex lege, vel statuto sunt danda digniori, &c. à nu. 37. & eam aliqui admittunt, quando edictum propositum fuerit, quo promittatur beneficij collatio digniori, vel sit oppositio sub huiusmodi pacto, saltim implicito, numero 40. & 41.

Primum dictum, quod in beneficiis sine cura, in quibus non est peccatum digniorem dimittere, non est obligatio restituendi ei, n. 42.

Secundum dictum, quod in Episcopatibus, & beneficiis curatis, & aliis, quæ ex aliqua lege, vel constitutione danda sunt dignioribus, & magis idoneis, verior videtur prima sententia, nam cum beneficia sint instituta propter seruitium Ecclesiæ, constitutio illa, quæ est iuris humani, quod dentur dignioribus, & magis idoneis, facta videtur in fauore Ecclesiæ, ut ipsa habeat meliores ministros, & non in fauorem ipsorum ministrorum, &c. nu. 43. & confirmatur exemplo domini, qui suo operi præcipere eligi operarios magis idoneos, &c. n. 44.

Idem dicendum est in cathedris, & aliis officiis publicis, quæ ex lege, seu ordinatione debent dari dignioribus, num. 45.

In præbendis collegiorum, quia sunt instituta, non ut stipendia pro labore, sed ut præmia meritorum, & institutionem pauperum tantum operam literis, & sic principaliter propter ipsos eligendos, eligentes dignum omisso digniori contra statuta collegij, non solum peccarent mortaliter contra iustitiam distributivam, sed etiam tenerentur ad restitutionem digniori, nu. 46. Et si eligerent indignum non habentem qualitates, & condiciones requisitas, tenerentur etiam collegio restituere, quod cum illo expendit ipso non restituito, prout teneretur admittere collegium, num. 47. & 48.

Constitutio, quod dignior eligatur, non est facta fauore eligendorum, etiam minus principaliter, sed fauore solius Ecclesiæ, ex quo beneficia sunt instituta propter seruitium Ecclesiæ in stipendium ministrorum. n. 49. & 50.

Quamuis collatio beneficiorum, quæ dignioribus sunt conferenda, instar fieri debeat distributiva iustitiæ, tamen ibi non est verè, & proprie distributiva iustitiæ, etiam minus principaliter, nec eligens dignum omisso digniori peccat peccato acceptionis personarum proprie sumpta contra iustitiam distributivam, sed solum peccato iniustitiæ contra commutativam iustitiam, & fidelitatem, ex officio debitam Ecclesiæ, nu. 51. & 52. Vnde si ex omissione dignioris sequeretur Ecclesiæ aliqua damna, vel interesse, teneretur ei ad restitutionem illorum, exemplo economi, nu. 53. & 54.

Id non solum procedit in beneficiis, quæ sine edicto, & oppositione providentur, sed etiam quæ providentur per

editum, & oppositionem, numero 55. Nisi forte in edicto promitteretur collatio digniori, numero 56. Quamvis non videtur promitti dicendo, quod servabitur unicuique sua iustitia, numero 57. Quamvis oppositores descripti, & concurrentes in tempore praesentis habeant ius ex iustitia commutativa, ut unus ex illis provideatur, alias teneretur collator ad restitutionem, numero 38. Et quomodo sit facienda ista restitutio, n. 59. & 60.

Hodie stante constitutione Pij V. super collationem parochialium, videtur dignior habere ius de iustitia, ut ad parochialem praefigatur, & consequenter ordinarius eligens minus dignum, tenetur digniori praetermissio ad restitutionem damni, numero sexagesimo primo.

Hic duo sunt dubia, 1. an eligens dignum ad beneficium omisso digniori peccet mortaliter. 2. an teneatur illi ad restitutionem.

In primo Theologi communiter docent promouentem, eligentem, seu praesentem dignum omisso notabiliter digniori peccare mortaliter, licet promissio, electio, vel praesentatio sit valida. Ita D. Tho. 2. 2. q. 63. ar. 1. & 2. q. 185. ar. 3. & quodlibet 10. 4. ar. 15. & quodlibet 6. ar. 9. & quodlibet 8. ar. 6. D. Anto. 2. p. tit. 1. c. 20 § 1. Adria. in 4. de restit. quest. de collat. beneficior. Caiet. d. q. 63. ar. 2. & q. 185. ar. 3. & in summ. verb. acceptio personarum, Sylu. eod. verbo, & ver. electio, l. q. 16. Soto de iust. & iure, l. 3. q. 6. ar. 2. & l. 10. q. 2. ar. 3. Mercado in summ. de contrahib. l. 6. cap. 17. Arag. 2. 2. q. 62. ar. 2. ad 4. i. concl. & q. 63. ar. 2. & ibi Salom. 3. controuersia, Bannes dub. 3. 4. & 5. Cosm. Philia. de officio Sacerdotis, 2. p. l. 4. c. 23. Valen. 3. to. disp. 5. q. 7. pun. 2. 2. q. Man. Rodr. in summ. 1. to. ca. 106. & 108. Vega in summ. 1. p. c. 97. & c. 109. casu 1. & 2. p. c. 17. casu 1. Tolet. in summ. lib. 5. c. 4. ver. 9. & c. 78. Zechus de benef. & pension. c. 4. n. 8. & 9. & de munere Episcopali, c. 4. n. 5. Asor in inst. moral. 2. p. lib. 6. c. 15. q. 1. 8. & 9. & c. 21. q. 5. & c. 26. q. 12. & ex canonistis Abb. n. 7. & Dec. a. nu. 13. in c. constitutus. 2. de appellatio. Gomet. in c. 2. de constitutio. in 6. a. nu. 22. dicens communem P. de Baifio in directorio elect. 3. p. c. 24. Coua. in reg. peccatorum 2. p. § 7. n. 4. & 5. Nau. in man. c. 17. n. 73. & de ora. miscell. 18. cum seqq. usque ad 42. & conf. 8. alias 2. n. 1. de synonia, Cuchus in institutio. maior. lib. 4. tit. 1. n. 123. Dida. Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordin. gl. 1. Padilla in l. cum quidam, ff. de leg. 2. n. 19. Molin. de Hispanor. primog. l. 2. c. 5. a. num. 50. & num. 69. Flam. Paris. de resignat. benef. lib. 4. quest. ult. numero 35. & 36. & 39. & 40. Cardin. Paleotus de sacri Consistorij consultationibus, quarta parte questio. 1. in princ. Lauall. in suis communibus contra communes quest. 659. numero primo Marc. Anto.

Genu. in praxi Archiepiscopali curiae Neapolitanae, c. 65. n. 8. & Villar del patronado de Calatayud, 4. p. in prin. a. n. 15. ubi docet, quod omnia beneficia debent dari dignioribus sub peccato mortali, qui tamen §. 3. num. 16. ait secundum Nau. in beneficiis simplicibus sufficere eligere dignum licet non eligat dignior, & idem videtur 8. par. costumbre 7. n. 7. Azcu. conf. 9. num. 30. & conf. 24. a. num. 40. Parlad. differ. 8. nu. 8. & plures relati per Bobadillam in sua Polinca libro 1. c. 3. numero 76. & Hiero. Platus de Cardin. dignitate, & officio cap. 31. qui ait, quod eligendus est dignior, non solum ad summum Pontificatum, sed etiam ad quilibet Episcopatum, & decif. Rotae in causa Toletana canonicatus 18. Maij, 1584. coram sanctissimo Clemente VIII. sup. adducta 5. p. c. 4. nu. 166. & in causa

Vallisoletana praeminetiarum 24. Nouem. 1603. coram illustrissimo Pamphilio.

Quae sententia probatur 1. ex Leone Papa in c. Metropolitano 63. dist. vbi ait: Metropolitano defuncto cum in loco eius alius fuerit subrogandus provincialis Episcopi ad ciuitatem Metropolitam conuenire debent, ut omnium clericorum, atque ciuium voluntate discussa ex presbyteris eiusdem Ecclesiae, vel diaconis optimus ordinetur, & D. Hiero. in c. Moyses, & in c. licet 9. 8. q. 1. & aliis autoritatibus sanctorum, & ex c. 2. de off. custodis, ibi: Vt ad hoc opus tales ordinentur, quales sanctiores & meliores esse viderint, & ex ca. vni, ut Ecclesiast. benefic. sine diu. iur. conferant. vbi sic ait Innoc. III. Debuit Ecclesiast. cum officium, & beneficium in persona magis idonea dispensare.

Et accedit 2. S. Concil. Trid. sess. 24. de refor. ca. 1. 4. vbi sic ait: Omnes vero, & singulos, qui ad promotionem praeficiendorum, quodcumque ius quacunque ratione a Sede Apostolica habent, aut alioquin operam suam praestant, nihil in iis pro praesenti temporum ratione innouando hortatur, & monet, ut in primis meminuerint, nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem vilius posse facere quam si bonos pastores, & Ecclesiae gubernande idoneos promoueri studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiae magis utiles ipsi indicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambiguum suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis praefici diligenter curauerint, &c. Et in ca. 18. eiusd. sess. vbi ait ad parochiales ex dignis, & approbatis eligendum esse digniorem, & magis idoneum.

Et confirmatur 3. ex electionibus a Deo factis in veteri, & nouo testamento, vbi semper eligit meliores, &c.

Secundo probatur quia 4. dimittendo digniorem sine causa debita violatur iustitia distributiva, ex quo beneficia sunt, etiam bona communia, & praemia meritorum, & committitur peccatum acceptationis personarum, quod illi contrariatur, & est morale genere suo, & haec est ratio communis Theologorum. Violatur 5. etiam secundum Sotum, Aragon. Salom. & Bannes supra, iustitia commutativa (quae in beneficiis distribuendis praecipue spectatur, cum primario, & principaliter sint instituta in stipendium laborantium, ut Ecclesia habeat bonos ministros) nam elector, seu prouisor beneficiorum cum non sit dominus, sed dispensator, & administrator institutus in bonum Ecclesiae, tenetur ex officio, & fidelitate debita Ecclesiae, atque adeo ex iustitia commutativa consulere utilitati Ecclesiae, atque adeo optimum ei ministrum providere, quod etiam inquit Rebel. relatus nu. seg.

Ait 6. tamen Soto supra, quod in beneficiis sine cura, licet praeteritis dignioribus contra iustitiam distributivam delinquantur, tamen subest tantum periculi, atque ob eam rem, aut nunquam, aut perquam raro peccatum illic mortale committitur, dummodo non concedantur indignis, cuius sententiam veram existimat Arag. supra quia in ordine ad hoc adeo parum requiritur de dignitate personae, ut omnes qui sunt digni, sint fere aequi digni, nisi in canonicatibus, & aliis beneficiis, quae per oppositionem, & concursum prouidentur. In quibus non dubitat esse peccatum mortale, praetermittere notabiliter digniorem, cum grauis ei fiat iniuria in hoc, quod impeditur a consecutione eius, quod secundum statuta Ecclesiae sibi debetur, & illam etiam sententiam Soti videtur sequi Flamin. Paris. supra numero 46. & accedit,

excedit, licet non in totum. Rebellus *de obligat. iust.* 1. p. lib. 3. g. 4. numer. 11. & 12. qui tenet, quod peccatum est lethale regulariter digniorem notabiliter & euidenter cognitiu pratermittere, quoad beneficia curata, non solum quando per oppositionem, aliumve titulum acquisiuit ius commutatum, sed etiam si nullum tale ius habeat, quia collatores non sunt domini, sed dispensatores beneficiorum, & non solum in proprio euentu contra iustitiam distribuunt, sed etiam contra fidelitatem Christo & Ecclesie debitam delinquent in re graui, & notabili, & fructu per digniores prastando Ecclesias defraudant, & quod peccatum lethale etiam esse videtur eligere minus dignu ad cardinalatus, canonicatus, decanatus, & alia beneficia simplicia magni momenti, quando notabilis, & euidenter est inter promotu & digniorem pratermissum excessus, si vero paruus sit veniale videtur, vel si beneficium simplex non tanti momenti sit, quia violatio iustitie distributivae per acceptationem personarum ex genere suo mortale est, quare nisi ex paruitate materiae per respectum ad excessum eligendorum, vel beneficiorum excusetur, lethale erit.

Sed hanc Soti & sententiam merito reprehendunt Naua. *d. miscell.* 38. & P. Naua. *de resur.* lib. 2. c. 2. numero 184. nam si ut ipse dicit, etiam in beneficiis simplicibus peccatum est contra iustitiam distributivam dimittere digniorem, erit mortale, cum materia sit grauis respectu ipsius dignioris cui fit iniuria. Vnde a fortiori & conuincitur sententia Pe-drae in *sum. 7. p. acceptio.* 7. §. 36. dicentis absolute solum esse peccatum veniale eligere dignum praterito digniori, quamuis peccetur contra iustitiam distributivam, & citat Caietan. *in titulo 12. ad 4.* qui tamen id non tenet sed quod considerato officio, labore, & onere, non sit mortale, quod etiam dicit *verb. beneficium, & verb. electio.* Contrariam & tamen sententiam, nempe non esse peccatum mortale digniorem dimittere, sed sufficere dignum, & idoneu eligere, seu prastare, tenet glossa in *d. cap. licet ergo.* 8. q. 1. & in *c. monasterium.* 16. q. 7. & in *cap. 2. de officio custodis.* & in *cap. 3. de iuro patr.* & in *d. c. constitutus.* 2. appellatio, ibi Imola & Franchus, nu. 4. Rochus de *in re patronat. verb. honorificum, quasi decimo quinta ad fin.*

Quae sententia probatur 1. nam Dom. Paulus 1. ad *Tim. 3.* & ad *Titum 1.* ponens condiciones eligendi in Episcopum non loquitur comparatiue, sed absolute dicit illum debere esse virum probum, Doctorem, &c. ut etiam dicitur in *c. cum in cunctis de electione.*

Secundo probatur, ex t. *in c. si in plebibus.* 63. diff. in *d. c. monasterium.* & in *c. cum nobis de electione.* & in *c. graue nimis, ibi: Praecipimus, ut pratermissis idoneis idoneos assumant, de praben.* & Conc. Triden. *sess. septima de reform. cap. 3. ibi: Personis dignis, & habilibus.*

Tertio probatur, quia & eligendo dignum omisso digniori, non fit iniuria Ecclesiae, ex quo datur ei idoneus minister, nec digniori pratermissio, ex quo beneficia non sunt praemia meritorum, sed stipendia laborantium. Confirmatur, nam si Dominus diceret oeconomo, quod conduceret, operarios ad opus suu, satis esset si idoneos conduceret, &c.

Tertia sententia & est Leonardi Lessij *de iust.* & *iur. lib. 2. cap. 34. dub. 14.* dicentis, ad beneficia habentia curam animarum, vel aliam functionem magni momenti, eligere, postulare, aut prastare dignum

vel libere conferre omisso digniori, quia in promptu est esse peccatum mortale, in ceteris vero beneficiis, ut in canonicatibus, capellis, &c. non videri peccatum mortale semel, vel bis pratermittere digniorem, modo conferantur ei, qui vere dignus sit, quia quod semel, vel iterum dignior pratermittatur in huiusmodi beneficiis, non censetur notabile incommodum, aut notabilis iniuria in Ecclesiam, paucorum enim medio critas aliorum virtute facile compensatur, nec fit proprie iniuria digniori, &c. videri tamen esse mortiferum, si quis id passum faciat, aut si raro curet, ut digniores prasterantur, qui enim saepe hoc faceret, vel non curaret praeponere digniores conferetur grauius peccare, contra fidelitatem Ecclesiae debitam, eiusque magnum bonum negligere, &c. & sic semper esse peccato, saltem veniale digniorem, & aptiorem pratermittere, si autem id saepe fiat, esse peccatum mortiferum: quod si ex sua institutione habeat, ut debeat dari digniori, vel per oppositionem, tunc semper esse peccatum mortale.

Quarta sententia est, quod prima & sententia vera sit in Episcopatibus, & beneficiis curatis ex Conc. Trid. *vbi* s. decernente ad illa digniores, & magis idoneos eligendos esse. Secunda vero procedat in beneficiis sine cura. Nam Consilium de Episcopatibus & curatis loquitur, & de aliis non dicit, quod dentur dignioribus, antiqua vero iura non ita plana, quae si essent, ut est *d. cap. 1. ut Ecclesiastica beneficia*, vbi sermone in facit Innoc. III. de beneficio non curato, tamen iam oppositum est introductum, & ipse Papa facit, ut abrogata videatur illa constitutio, de iure vero diuino & naturali seclusa ordinatione Ecclesiae, beneficia non videntur esse bona communia, & praemia meritorum, nec est praecipuum, quod dentur dignioribus, &c. ita Nauarr. *d. lib. 2. c. 2. num. 172.* & a num. 182. quem sequitur Ioann. Gu-ttierr. *canon. quesi. lib. 2. cap. 11. numer. 12.* & 28. dicens, quod si aliud diceremus, omnes fere praelati essent in statu damnationis prouidentes beneficia simplicia dignis pratermissis dignioribus, quae acerbissima esset profecto sententia, &c. & Vega *d. 2. p. cap. 17. casu 1.* qui in *fin.* ait quod Episcopi, qui sunt distributores beneficiorum simplicium, non tenentur eligere digniorem, sed sufficit, quod eligant dignum, siue sit praesens dignior petens beneficium, siue non, & ita tenere Bannes *d. quesi. 63. art. 2. dub. 5. pag. 301.* (quem tamen male allegat, potius tenet contrarium) idem tenet P. Ledesma *in sum. 2. p. tract. 7. c. 2. 7. concl. maxime in prin. & 9. & 15. difficul.*

Quae sententia & mihi placet, & est intelligenda, nisi aliqua lege, vel constitutione particulari, aut iuramento, aliud cautum sit in beneficiis simplicibus.

Et maxime & procedit in patronis, non solum laicis, sed etiam Ecclesiasticis, licet in Ecclesiasticis primam sententiam tenet Lamber. *de iure patr. 1. p. 2. li. 9. 10. art. 3. ad fi.* Quinimo & in patronis laicis videtur sufficere dignum prastare, etiam ad curata, ex *d. cap. monasterium*, & docet Lambert. *ibi, num. 17.* & dicunt probabile Bannes *dub. 4. concl. 3.* Manu. Rodrig. *d. cap. 106. sub numer. 8.* & P. oedelm. *d. 9. difficul.* nam Concilium Triden. *d. cap. 18.* postquam dixit in parochialibus iuris patr. Eccles. eligendum esse digniorem ex approbatis ab examinadoribus in conuersu dicit quod si ius patronatus laicorum fuerit, debeat qui a patrono prastatus erit, examinari, & si idoneus repertus fuerit, admitti, unde patronum laicum non ardeat ad prastandum digniorem, quod non

videtur aduertisse Ioann. Gutier. *supra numero 27. & 28.*

20 Nec huic $\dagger$ sententiæ obstant arg. 1. sententiæ nam ad primum, ad d.c. metropolitanam, ultra quod loquitur in Episcopatibus, potest responderi ibi non induci necessitatem, ut optimus eligatur, & ita etiam potest responderi ad *caput secundum de offi. cussodis.*

21 Ad auctoritates $\dagger$ Hieron. & aliorum sanctorum potest responderi, quod intelliguntur de honestate, & consilio, &c. & quod non sunt leges, & constitutiones pontificiæ.

22 Ad *cap. unicum, vi Ecclesiastica beneficia*, potest etiam responderi, quod $\dagger$ ibi Papa dicit Archiepiscopo Mediolan. quod debuit Ecclesiasticum officium, & beneficium in persona magis idonea dispensare, quia forte prouisus non erat persona satis idonea, & non quia digniori esset necessario conferendum, ut colligitur ex verbis verfic. cum enim, *videlicet ut ostenderes quod prædictam Cancellariam persona idonea modo canonico, & tempore competentem donasset.*

23 Ad $\dagger$ confirmationem de electionibus à Deo factis respondetur solum convincere, id melius esse, & de consilio.

24 Ad 2. resp. seclusa $\dagger$ ordinatione Ecclesiæ, seu institutoris, beneficia non esse bona communia, & præmia meritorum, ut dictum est, & consequenter non

25 violari iustitiam distributiua. $\dagger$ Et rursum non violatur iustitia commutatiua eligendo ministros idoneos prætermisso dignioribus, nisi Ecclesia expresse præcipiat suis dispensatoribus, quod ei dent optimos ministros, & magis idoneos, sed satis implent suum officium, & debitam fidelitatem dando ministros idoneos iuxta dicta.

26 In 2. dubio, an eligens $\dagger$ dignum ad beneficium prætermisso digniori, teneatur illi ad restitutionem, prima sententia est non teneri, quam tenent Adrianus in 4. tract. de restitutione. c. quia iam determinatum est, Sotus de iust. & iure, lib. 4. q. 6. art. 3. ad 6. M. Ledef. 2. p. q. 18. art. 2. Nauar. in man. cap. 17. numero 72. & seq. & consi. 8. alias 2. de simonia, numer. 2. Couarru. in reg. peccatum, 2. p. 5. numero 6. Cuchus in institutio, cano. libro 4. tit. 1. numero 123. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordin. Padilla in l. cum quidam, ff. de legat. 2. numero 18. Molina de Hispanorum primogen. lib. 2. cap. 5. numero 57. Spino de testament. gloss. 18. numero 9. & 10. Ioan. Gutier. dicto lib. 2. cap. 11. a numero 47. Zauallus, d. quæst. 659. numero 12. Mercado lib. 6. cap. 17. fol. 257. alias 208. Angles de restitu. quæst. de clericis restitutioni obnoxii, 4. difficult. Pedraza 7. præcepto. §. 36. Colmas Philiar. 2. p. libro secundo cap. 13. Summa Corona 2. p. de restitutione, numero 10. Vega, 1. p. cap. 109. casu 1. & 1. p. c. 17. casu 1. Valen. 3. tom. disput. 5. quæst. 7. pun. 2. 6. q. Lud. Carb. de restitutione, quæst. 30. conclus. 4. & Toletus libro 5. cap. 4. vers. 4. & cap. 78. & nouissime Lessius dict. libro 2. cap. 34. dub. 15. & magis placet Azori dict. lib. 6. cap. 15. q. 12. & sequitur Rebellius. 1. p. lib. 3. q. 4. & 5.

27 Quæ sententia $\dagger$ probatur primo, quod beneficia sunt principaliter instituta, propter ipsos ministros, & in præmium meritorum, suntque stipendia ministrorum, & non bona communia, unde dicitur, quod beneficium datur propter officium, *cap. fin. de rescrip. in 6.*

28 Secundo probatur, nam $\dagger$ si paterfamilias diceret æconomus, quod conduceret ad opus suum operarios idoneos, aut magis idoneos, & ille conduceret non idoneos, aut minus idoneos, profe-

cto nihil teneretur restituere idoneis; aut magis idoneis omisiss, ut patet, ergo similiter in proposito.

Tertio, quia $\dagger$ dignior haberet, ius ad beneficium, tanquam sibi debitum, sequeretur, quod non solum prælatus teneretur illi restituere, sed etiam dignus, cui fuit collatum, teneretur illi dimittere beneficium, consequens autem est falsum & contra omnes: ergo. Probatum sequela, nam si bonum aliquid commune mihi debitum ex iustitia distributiua datur alteri, tenetur ille illud mihi restituere, ut si certa quantitas ex institutione distribuenda pauperibus, seu magis egenis per dispensatorem datur diuitibus, seu minus egenis teneretur illi eam restituere pauperibus, seu magis egenis, quibus danda erat, nec enim dispensator bonorum communium, potest illa conferre, nisi iuxta voluntatem veri domini, & facultatem sibi commissam, nec refert, quod beneficium datur propter ministerium Ecclesiæ, & non gratis, ut ait Aragon. infra, nam si deberetur nihilominus ex iustitia distributiua digniori illud ei volenti cum suo onere esset restituendum, iuxta dicta. Hæc sunt præcipua arg. huius sententiæ.

Contrariam tamen $\dagger$ sententiam, nempe quod eligens dignum, seu digno conferens beneficium prætermisso digniori teneatur ad restitutionem ipsi digniori prætermisso, tenent Palud. in 4. dist. 15. quæst. 2. artic. 2. numero 12. & ibidem Ricar. Caiet. 2. q. 62. artic. 2. ad 4. in 3. dub. & in sum. verb. acceptio personarum, Syluest. verb. restitutio. 3. q. ult. vers. 2. B. Medina in sum. libro primo cap. 14. §. 32. Ludouicus Lopez instruat. conscient. 1. tom. cap. 125. & 127. P. Nau. dict. libro 2. cap. 2. a numero 176. Aragon d. ar. 2. Salon. q. 63. artic. 4. controuer. 3. conclus. 4. & ibi Bannes, Mar. Rodrig. 1. tom. c. 108. num. 6. P. Ledef. 2. p. tract. 8. cap. 4. conclus. 2. & 8. & magis communiter Theologi moderni.

Quæ sententia $\dagger$ probatur, nam ille peccat contra iustitiam distributiua, est enim acceptor personarum, ut omnes dicunt. Et $\dagger$ violatio iustitiæ distributiue inducit obligationem restituendi, Dom. Thom. receptus, d. q. 62. art. 1. ad 3. & ibi Caiet. & d. artic. 2. seq. P. Nauar. de restitu. lib. 1. a numero 10. P. Ledef. d. cap. 4. Molina de iust. tract. 2. disputat. 714. quicquid dicat Valen. supra & Rebellus 1. p. libro 1. quæst. 3. numero 18. & lib. 3. quæst. 3. Nec $\dagger$ valet dicere, ut dicunt auctores contrariæ sententiæ, id procedere, ubi principaliter agitur de distribuendis bonis communibus institutis in bonum, & vtilitatem particularium, & sic quando est mera iustitia distributiua, seu principaliter intentata, secus in bonis principaliter institutis in bonum, & vtilitatem Ecclesiæ, seu Reipublicæ: nam si damus, ut prædicti auctores darent videntur, quod in collatione beneficiorum interueniat etiam iustitia distributiua, saltem secundo & minus principaliter intentata, quia beneficia instituta, seu ordinata videntur secundo, propter eligendos in præmium meritorum, profecto violatio illius iustitiæ distributiue respectu dignioris inducet obligationem restituendi, ubicunque enim fuerit violatio iustitiæ, & æqualitatis seruandæ, resultat inæqualitas per restitutionem ad æqualitatem reducenda. Et $\dagger$ facit simile, quod violatio immunitatis Ecclesiæ extrahendo ab ea delinquentem obligat ad restitutionem, seu satisfactionem non solum Ecclesiæ, sed etiam ipsi delinquenti faciendam, licet illa immunitas sit principaliter propter respe-

respectum, & reuerentiam Ecclesie, & minus principaliter propter delinquentes ad ipsam confugientes.

35 Secundo probatur hæc sententia, nam si Dominus præciperet dispensatori, quod tribueret elemosinam pauperibus confanguineis, seu magis egenis, & daret illa pauperibus non confanguineis, seu minus egenis, teneretur restituere pauperibus confanguineis seu magis egenis, ergo similiter cum Christo Dominus, seu Ecclesia præcipiat dispensatori beneficiorum, quod conferat illa digniori, si conferat minus digno, tenetur ad restitutionem digniori.

36 Tertio probatur, ex doctrina D. Thom. *dist. 4. q. 2. art. 2. secundo ad quartum*, ubi docet, quod impediens ne detur beneficium digniori tenetur ei ad restitutionem, nec meminit vis aut fraudis, ergo a fortiori tenebitur conferens digno omisso digniori.

37 Hæc sunt arg. præcipua huius sententiae ad quæ reducuntur alia, quæ pro ea fieri solent, & huius sententiae authores (exceptis Nauar. *sup. numero. 103. & seg. Manu. Rodrig. sup. qui eam intelligunt in beneficiis, quæ per oppositionem, & tunc solum conferantur in quibus eam, etiam tenet Lessius 8. loquuntur indistincte de quibusvis beneficiis. Quam tamen clarius procedere in beneficiis, quæ per examen obtinentur, ubi iubet lex, vel statutum, quod dentur digniori, aiunt B. Medina *sup.* & Lud. Lopez *d. cap. 127.* Aragon dicit certissimam de cathedris, & beneficiis quæ oppositione obtinentur, & maxime procedere in his, quæ conferuntur per oppositionem, & præcedente rigorofo examine, dicit Salon *sup.**

38 Et hanc t sententiam admittit Lud. Carb. *sup. 4. c. 12. conclusio*, quando ex aliqua lege, vel statuto beneficia danda essent digniori, & Mar. Anton. Genuen. *d. cap. 65. numer. 8.* dicens, quod quando ex aliquo statuto, vel lege beneficium, vel officium debetur digniori reperto in concursu, Episcopus non solum peccat, sed tenetur ad restitutionem, si minus digno conferat.

39 Eam etiam t admittunt Molina, & Ioan. Gutier. cum eo, *numero 55 ubi supra* quando edictum propositum fuerit, quo promittatur beneficii collatio illi, quem digniorem esse confiterit prout in electione canonicatum magistratum, vel doctoratum, vel etiam cathedrarum, seu præbendarum collegij (inquiunt) effici solet, in eo namque casu existimant limitandam primam sententiam, & eum qui digniorem neglexerit ad damni restitutionem eidem teneri, hic namque non solum iustitia distributiva sed etiam commutativa violatur ob non adimpletam promissionem, quia ex huiusmodi edicti propositione quidam contractus utroque obligatorius inter digniorem, & electores resultat, quæ tenentur electores præcise obseruare, prout in simili in subhastatione, in qua promittitur quod res dabitur plus offerenti, ut tradit Bart. communiter receptus in *limitatio, in princ. numero quarto. ff. de verbal. & publican.* & alias tradit Ioann. Gutierrez. *c. 4. fil. 44. numero 9.* Et nonissime id tenet Rebellus *d. lib. 3. quest. 5* quando sit oppositio propria, ac formalis, nepe sub pacto explicito, & in edicto exprefso, ut digniori conferatur, vel saltem implicito, quale esse ait stante consuetudine, aut lege præcipiente dari digniori.

40 In hoc dubio t dico quod in beneficiis sine cura, in quibus dubio præced. diximus, non esse peccatum digniorem dimittere, non est obligatio restituendi ei, nam cessante peccato consequenter etiam cessat obligatio restituendi, quæ hic non poterat esse, nisi ratione iniuste acceptationis, seu iniuriæ factæ digniori.

41 Dico 2. quod t in Episcopatibus, & beneficiis curatis, & aliis, quæ ex aliqua lege, vel constitutione danda sunt dignioribus, & magis idoneis, verior mihi videtur prima sententia, nam cum beneficia sint instituta propter seruitium Ecclesie, constitutio illa (quam iuris humani esse diximus, dubio præcedenti) quod dentur dignioribus, & magis idoneis, facta videtur in fauorem Ecclesie, ut ipsa habeat meliores ministros, & non in fauorem ipsorum ministrorum, quod ex eo apparet, quod vacantibus diob. Episcopatibus vno minus pingui, sed maioris diocesis, & indigentioris doctrina, & altero magis pingui, sed minoris diocesis, & minus indigentis, minus pinguis debet conferri digniori.

42 Et confirmatur t exemplo domini, qui suo operi præciperet eligi operarios magis idoneos, quod quidem non in fauorem, & gratiam ipsorum operariorum, sed in fauorem, & bonum ipsius domini preceptum est, & ideo æconomus digniores dimittens illis non faceret iniuriam, sed domino, ut in 2. arg. d. 1. sententia.

43 Et idem dicendum est in cathedris, & t aliis officiis publicis, quæ ex lege, seu ordinatione debent dari dignioribus. In t præbendis autem collegiorum quia sunt instituta, non ut stipendia pro labore, sed ut præmia meritorum, & in sustentationem pauperum dantium operam literis, & sic principaliter propter ipsos eligentes dignum omisso digniori contra statuta collegij præcipientia dari digniori, non solum peccarent mortaliter contra iustitiam distributivam, sed etiam tenerentur ad restitutionem digniori prætermisso, ita Pet. Ledesma, *d. tract. 8. c. 8. 13. concl.* Et t si eligerent indignum, & non habentem qualitates, & conditiones requisitas, teneretur etiam collegio restituere, quod cum illo expendit, ipso non restituente, prout t tenetur, ac dimittere collegium, in quo est contra statuta, & voluntatem fundatoris, Petr. Ledesma *ibi, 4. conclusio, c. 12.*

44 Nec obstat t dicere, quod esto ratione Ecclesie principaliter sit dignior eligendus, tamen non est negandum, quin etiam fauore eligendorum sit illa edita constitutio licet minus principaliter, ita ut cessante utilitate Ecclesie habenda ratio utilitatis eligendorum, quia vnde colligitur oppositum, cum hæc obligatio prima secundam non tollat, ut inquit Naua *sup. num. 178.* ego enim dico, vnde colligitur, quod etiam fauore eligendorum, licet minus principaliter sit facta illa constitutio? Et t quod potius sit facta fauore solius Ecclesie colligitur ex eo, quod beneficia sunt instituta propter seruitium Ecclesie in stipendium ministrorum, & absque sufficienti fundamento non est addenda illa secundaria & accidentaria obligatio respectu eligendorum: & quamuis in illa constitutione habeatur aliquis respectus ad eligendos, ut excitentur, & inducantur ad studium, & virtutem, non tamen ita ut tribuatur eis aliquod ius de iustitia ad beneficium.

45 Vnde dicendum est, quod quamuis collatio beneficiorum, quæ dignioribus sunt conferenda, instar fieri distributivæ iustitiæ, tamen ibi non est vere & proprie distributiva iustitiæ, etiam minus principaliter, quicquid dicant authores tam primæ, quam secundæ, sententiæ, nec eligens dignum omisso digniori.

46 Vnde dicendum est, quod quamuis collatio beneficiorum, quæ dignioribus sunt conferenda, instar fieri distributivæ iustitiæ, tamen ibi non est vere & proprie distributiva iustitiæ, etiam minus principaliter, quicquid dicant authores tam primæ, quam secundæ, sententiæ, nec eligens dignum omisso digniori.

gniori peccat peccato acceptionis personarum proprie sumptæ contra iustitiam distributivam. Sed solum ꝑ peccato iniustitiæ contra iustitiam, & fidelitatem ex officio debitam Ecclesiæ, ex qua stante constitutione, & ordinatione, quod beneficium daretur digniori, & magis idoneo, debebat ei optimum ministrum providere, & magis idoneam. Vnde ꝑ si ex omissione dignioris sequeretur Ecclesiæ aliqua damna, vel interesse, teneretur ei ad restitutionem illorum, ut inquit Salon, & Bannes ad consummationem 6. ubi sup. & dicit probabile Pet. Ledesma sup. 2. difficultate. Sicut ꝑ œconomus, cui dominus præciperet, quod conduceret operarios meliores, & magis idoneos, teneretur domino ad restitutionem damni, vel interesse ei secuti ex omissione illorum, quicquid velit Rebellus sup. 9. 4. n. 14.

Quod ꝑ non solum procedit in beneficiis, quæ sine edicto, & oppositione providentur, ut in Episcopatibus, in quibus id facilius procedit, ut per Nau. sup. num. 202. & 203. Sed etiam in beneficiis, quæ providentur per edictum, oppositionem, & concursum, nam dignior ex oppositoribus non habet ius de iustitia, ut sibi provideatur iuxta dicta. Nisi ꝑ forte in edicto promitteretur collatio, seu electio digniori iuxta limitationem, Molin. & Ioann. Gutierrez, de qua sup. nu. 40. Quæ ꝑ tamen non videtur promitti dicendo, quod servabitur unicuique sua iustitia, nam

verba ista solum important, quod servabitur iustitia, quam habuerit, non amplius. Quamvis ꝑ oppositores descripti & concurrentes in tempore prælitato, habeant ius ex iustitia commutativa, ut vni ex illis provideatur, & sic si alij non descripto provideatur, teneretur collator ad restitutionem, Nau. d. c. 17. nu. 74. & Philiar. d. lib. 6. 2. p. c. 23. ad fi. & Rebellus d. 9. 5. num. 5. vers. 4. qui aiunt quod teneretur restituere digniori ex descriptis. Sed ꝑ cum ille non habeat ius de iustitia, ut sibi provideatur, & iniuria omnibus oppositoribus dignis sit facta, potius videbatur omnibus illis restitutio facienda, ut alias ait M. Ledesma, sup. quod conferens alteri beneficium conferendum civibus teneretur ad restitutionem prædictis civibus, & vni, si solus esset vnus civis, quem sequitur Ioann. Gutierrez, d. c. 11. num. 30. Imo cum ꝑ nulli in particulari sit facta iniuria, sed omnibus in communi, non video quomodo commode fieri possit restitutio. Et iux. prædicta dicendum est de cathedris. Hodie ꝑ tamen stante constitutione Pij V. super collatione parochialium. ex qua digniori relecto datur appellatio à mala electione, ut infra 9. p. c. 2. à num. 239. videtur dignior habere ius de iustitia, ut ad parochialem præeligatur, & consequenter ordinarius eligens minus dignum, & teneri digniori prætermisso ad restitutionem damni.

OCTAVA

